

Инструкције за писање рада

из области политике и аката организација Уједињених нација
о друштвеној одговорности компанија

Појам друштвене одговорности компанија често доводи до конфузије, јер се често (и нетачно) изједначава са њиховим филантропским радом. У раду „Друштвена одговорност компанија (Од политике, преко морала, до права)“, професор Васиљевић указује да „друштвено не значи оно што је домен Владе, већ корпорације у вези са друштвом, укључујући и животну средину“. Будући да се концепт друштвене одговорности компанија све више изучава и постаје релевантан, упркос великој економској и финансијској кризи (или можда баш захваљујући њој), многе међународне организације убрзано раде на усвајању стандарда и смерница како би се бизнис ускладио са овом одговорношћу. Неке од њих су Европска унија и Организација за економску сарадњу и развој (*OECD*). Како Србија није чланица ових организација, корисније је упознати се са активностима и обавезујућим и/или упућујућим стандардима Уједињених нација у овој области, где већ сада постоји значајан правни оквир који служи јачању ове одговорности компанија, упркос чињеници да државе и даље остају примарно одговорне за обавезе из међународних конвенција којима су приступиле. Ово су неки од релевантних међународних инструмената:

- Међународни пакт о грађанским и политичким правима, посебно члан (2) 3; Комитет за људска права, који је надлежан за надзирање примене овог инструмента, охрабрује државе да омогуће рад институција које ће се бавити жалбама на државне и приватне субјекте, што укључује предузећа (Сл. лист СФРЈ, 7/71);
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, који обавезује државе да надзиру послодавце, посебно у вези са принудним и дечјим радом, безбедним условима рада, и правом на формирање синдиката (Сл. лист СФРЈ, 7/71);
- Конвенција о укидању свих облика дискриминације против жена, где Комитет надлежан за мониторинг налаже државама да се супротставе неједнакостима на тржишту рада, укључујући секторе као што су здравство, туризам, пољопривреда и финансијско тржиште (Сл. лист СФРЈ, 11/81);
- Конвенција против мучења и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака, где Комитет који врши мониторинг подсећа да државе морају да спрече и казне насиље извршено од стране приватних лица, јер је познато да институције које се брину о деци, психички оболелим и старијим лицима могу да буду и приватне (Сл. лист СФРЈ 9/91);
- Факултативни протокол о продаји деце, дечјој проституцији и порнографији захтева исплату компензације од стране правно одговорних лица у члану 9. Та лица очито могу бити и не-државни субјекти (Сл. лист СРЈ, 7/02);
- Конвенција о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица у свом члану 68 предвиђа санкције за лица и групе лица и ентитете који организују и асистирају у илегалном кретању радника миграната, као и за предузећа која запошљавају ова лица;

- Конвенција о правима особа са инвалидитетом у свом члану 4 захтева да државе предузму све „неопходне мере да елиминишу дискриминацију на основу инвалидитета од стране било ког појединца, организације или приватног предузећа“.
- Србија је обавезана свим овим инструментима, осим Конвенцијом о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица, коју је потписала још 2004. године, али је до сада није ратификовала. Тема друштвене одговорности компанија и стандарда Уједињених нација је од посебног значаја у нас, јер је у транзиционој борби за профит дошло до велике ерозије економских и социјалних права, чак и оних заштићених Уставом (као нпр. право на годишњи одмор или на социјално осигурање). Без обзира на то, тренд јачања одговорности компанија је незаустављив и тешко да може да заобиђе Србију.

Рад би требало да упореди извештаје тела која надгледају примену наведених конвенција у односу на Србију и да критички оцени шта могу држава и предузећа да ураде како би се унапредила друштвена одговорност предузећа.

Нека од питања на која би било пожељно да рад одговори су и да ли су борба против корупције и борба за већу друштвену одговорност компанија циљеви у складу један са другим, те да ли би нови закон о раду требало да уведе строжије санкције за послодавце који не поштују одредбе овог закона. Надаље, да ли би Србија требало да ратификује Конвенцију о заштити свих миграната и заштити стране раднике који раде у њој, али тиме стекне и морално право да захтева од других земаља подједнаку заштиту својих држављана који раде у иностранству? Шта би било пожељно да се уради како би предузећа постала еколошки свеснија?

ЛИТЕРАТУРА И ПРАВНИ ИЗВОРИ:

Мирко Васиљевић, „Друштвена одговорност компанија (Од политике, преко морала, до права)“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2013;

United Nations, Human Rights Council, Report of the Special Representative of the Secretary General on the Issue of Human Rights and Transnational Corporations and Other Business Enterprises, A/HRC/4/74, 5 February 2007

United Nations, Human Rights Council, Report of the Special Representative of the Secretary General on the Issue of Human Rights and Transnational Corporations and Other Business Enterprises, A/HRC/11/13/Add.1, 15 May 2009

United Nations, Economic and Social Council, Report of the Special Representative of the Secretary General on Human Rights on the Responsibilities of Transnational Corporations and Related Business Enterprises with Regard to Human Rights, E/CN.4/2005/91, 15 February 2005

Конвенције које нису доступне у преводу у службеним гласилима се могу консултовати на www.ohchr.org, на www.ilo.org и на www.unodc.org